

נודה לקוננו, נצפה שיגאלנו עולמים, ישלח משיחו: יחס על-דל וגו' ונפשות אביונים יושיע [תהלים עב, יג], כ"ט בסיון תשפ"ד ~א~

ויהי בנסע הארן, בין נ' הפוכים - העם משול לדג: לתורה, לפריה ולרביה: וידגו לרב בקרב הארץ [בראשית מח, טז]

ש ש ש ש ש ש ש ש

ויהי בנסע הארן ניאמר משה קומה ה' ונפצו איביוך ונסו משנאיך מפניך: ובנהה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל [במדבר י, לה-לז]
ת"ר: ויהי בנסע הארן, פרשה זו עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ולמטה, לומר שאין זה מקומה. רבי אומר: לא מן השם הוא
זה אלא מפני שספר חשוב הוא בפני עצמו (שבת קטז, א), וע"כ מנה ז' ספרים בתורה. וכי יפלא ממך דבר לאמר: הרי עיקר התורה למצוותיה
נתנה, ובספר זה אין רמז לשום מצוה! אענה אני חלקי, ואומר שלמדות פריה ורביה עשה ספר בפני עצמו, כי במצוה זו תלוי קיום העולם,
וגורם השראת השכינה, כמ"ש: ובנהה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל. מלמד שאין השכינה שורה על פחות משני אלפים ושני רבבות
מישראל. הרי שהיו ישראל שני אלפים ושני רבבות חסר אחד, וזה לא עסק בפריה ורביה, לא נמצא זה גורם לשכינה שתסתלק
מישראל?! [בבמות סד, א]. וזו מצוה ראשונה שנצטוו אדם הראשון עליה, כי מיד אחר שנאמר: ויבא אלקים את-האדם וגו' (בראשית א, כז) כתיב: ויאמר
להם אלקים פרו ורבו ומלאו את-הארץ (שם כח). עשה ספר מיוחד ממצוה זו, לומר שהשראת השכינה בישראל צריך כ"ב אלף. וממילא ידע
כל איש מישראל להיות זהיר במצות פרו ורבו למלאות המספר. וראיה גדולה, לדברנו מפרשת המתאוננים, סמוכה לאחריה [כלי יקר, ובנחה יאמר]

משקבלו תורתו, חלקם נצרכו לגרש את שאינן ראויות: וישמע משה את-העם בכך למשפחתיו [שם יא, י]. על עסקי משפחותיו, שנצרכו
להם לשקב אצלם [וימא עה, א]. ימעיטו בפו"ר: ר"ש בן מנסיא אומר: מעלת לא-יוכל לתקן [קהלת א, טו]: הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר [תגינה ט, ב].

ש ש סדר הוצאת והכנסת ספר התורה לקריאתו, יחדד חשיבות ספר זה השביעי הקצר, יכיל רק 2 פסוקים ש ש

בהוצאת ס"ת לקריאתו, אומרים: ויהי בנסע הארן ניאמר משה קומה ה' ונפצו איביוך ונסו משנאיך מפניך (שם). [כי מציון תצא תורה
ודבריה מירושלים (ישעי' ב, ג). ברוך שנתן תורה לעמו ישראל בקדש, וימשיך: בריך שמיא וכו']. ובהשבתו יאמר: ובנהה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל.

קבעו הוצאת ספר התורה בין שני פסוקים אלו, לומר לך: ספר זה, החמישי בספרים, קצר המכיל את הכל. כי עם ישראל, הקורא,
נקרא למסע חייו ע"פ התורה: [ויהי בנסע הארן] יכריז: קומה ה' ונפצו איביוך. להזכיר כי בראש אתגרי תורה יצוה תגבור שומריה,
הרבות חייליה, חיוניות ומעלות מצות פרו ורבו, גוברות על מצוות אחרות [למשל: אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם. אלא ללמד תורה
או לישא אשה או להציל מן העכו"ם ויחזר לארץ [רמב"ם, מלכים ה, ט], אף יחייבו שחרור חצי עבד כנעני [בשחציו שני שוחרר ע"י שותפן], למרות חיוב [והתנחלתם אתם [עבד כנעני] לבניכם
אחרים לרשת אחיהם] לעולם בהם תעבדו [ויקרא כה, מו]. אך לשם קיום: לא-תהו בראה לשבת יצרה (ישעי' מה, יח) (פסחים פח, א; חגיגה ב, א; גיטין מא, א; עדות א, ג). הריה מועדפת, בהיותה
בסיס לרבות מקיימי התורה ומקדשי ה', בקיום כל המצוות, וכן לתנאי השכנת שכינתו ל-כ"ב אלפים מישראל. משום כן קריאת
התורה עטופה בתורת כל התרי"ג, הנלמדים מפסוקים אלה, אלא שאי אפשר לקרוא התורה כולה 4-9 פעם בשבוע [שני, חמישי, ומנחה
בשבת, ווי"ט]. לכך תקנו קריאת כולה בפריסתה לפרשותיה במהלך שנה שלמה בעטיפת פסוקים הנאמרים בהכנסת ס"ת ובהוצאתה.
וקרוב לשמוע שזהו סוד נו"ן הפוכה שבין תיבת [וענן ה' עליהם יומם בנסעם מ] הקמחנה, בין ויהי בנסע הארן. כי נו"ן הפוכה אחרונה מרמזת
על תלונתם: זכרנו את-הדגה [אשר-נאכל במצרים חנם] [שם יא, ה]. כי נו"ן היינו: דג. אבל נו"ן ראשונה, רמז שישראל נמשלו לדגים, שעיקר חיותם
במים. ע"כ כל דג פונה פניו לשוט לתוך המים למקום חיותה. אבל אינו הופך פניו אל שפת הים, כי זה נקרא: פורש ממקום חיותה.
כך ישראל נאמר בהם: [המלאך הגאל אתי מקל-זע יברך את-הקערים ויקרא בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק] וידגו לרב בקרב הארץ (בראשית מח טז), שיהיו
כדגים הללו, כי עיקר חיותם בתורה שנמשל למים. וכמשל שהביא ר"ע לפפוס בן יהודה (ברכות סא, ב). ובזמן שישראל בורחין מהר
ה' כתינוק הבורח מביה"ס, הרי הם כנו"ן [דג] הפוך, הפורש ממקום חיותו ופונה פניו אל השפה ולחוץ. כך ישראל הפנו פניהם
מן ארון ברית ה', ממקום חיותם, וע"כ נו"ן הפוכה, כי הפכה פניה מפסוק: ויהי בנסע הארן, ופניה אל תיבת: הקמחנה, רמז אל
הזמן שישראל נסוגו אחור מן ארון ברית ה', ופניהם אל המחנה, היינו: אל העם, כי לאהבת עניי עוה"ז אשר בני המחנה מסוגלים
בהם, וכדי למצוא חן בעיני המחנה הוא פונה עורף לשכינה ופונה מגמת מעשיו, כדי שיהיה אדם חשוב במחנה או שר ונגיד עליהם.

וזהו עיקר החטא בינינו המסבב אריכות הגלות, כי ברובם כן פנו פניהם מן ארון ברית ה' אל המחנה עד שאפילו כל כשרון המעשה
מתורה ומצוות אינן עושין לשמה, כי אם כדי להתהדר בהם בפני הבריות למצוא חן בעיניהם. ונטורי קרתא כאלו הם הם חרובי
קרתא, והכל יודעין שכן הוא [והוא עם-בזוז ונשסו הפס בחורים כלם ובבתי כלאים התבאו היו לבד ואין מציל משפה] ואין-אמר השב [מי בהם יאצין זאת יקשב וישמע
לאחור: מיינתו למשפה יעקב וישראל לבזזים הלוא ה' זו חטאנו לו] (ישעי' מב-ככה) עד אשר ישקיף ה' וירא ויסיר רוח זנונים מקרבנו, ואין להאריך בזה [מלי יקרי י, לג].
ובנהה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל [במדבר י, לה-לז] וידגו לרב בקרב הארץ [בראשית מח טז]

נודה לקוננו, נצפה שיגאלנו עולמים, ישלח משיחו: יחם על-דל וגו' ונפשות אביונים יושיע [תהלים עב, ג], כ"ט בסיון תשפ"ד ~ב~

והחפץ חיים ממשיל חיינו התורניים, אף הם, לדג ש ש

ת"ר: פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה. בא פפוס בן יהודה ומצאו לר' עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה. א"ל: עקיבא, אי אתה מתירא מפני מלכות? א"ל: אמשול לך משל, למהד"ד. לשועל שהיה מהלך ע"ג הנקר וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום. א"ל: מפני מה אתם בורחים? א"ל: מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם. א"ל: רצונכם שתעלו ליבשה, ונדור אני ואתם, כשם שדרו אבותי עם אבותיכם? א"ל: אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות! לא פקח אתה אלא טפש אתה! ומה במקום חיותנו אנו מתיראין, במקום מיתתנו עאכ"כ. אף אנו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה, שכתוב בה: [לאהבה אתה' אלקיך לשמע בקלו ולדבקה- [ב] כי הוא חייך וארך ימיר [לשבת על-האדמה אשר נשבע ה' לאבתך וגו'] (דברים ל, כ), אף אנו הולכים ומבטלים ממנה עאכ"כ! (ברכות סא, ב).

שער התורה: בו יבאר, מה שאחז"ל, שאדם בלי תורה הוא כדג בלי מים. ולא יטעה האדם בנפשו לומר: מה כל הרעש הזה על סלוקי את בני מהתורה? וכי בשביל זה לא יוכל להיות איש ישראל כמו שאר אנשי ישראל [ואלו צ"ל: העולם ובימינו מובן]! אבל באמת לא כן, אחי, כי כבר מוכח ממה שאחז"ל [ברכות שם] ובכמה מקומות, ונבחר דבר זה בזמננו ג"כ בכור הנסיון, שאיש הישראלי, שגלח מן התורה, הוא כדג שגלח מן המים. אף שיש לו קצת חיות עדיו, מכל מקום ברור הדבר שודאי ימות לבסוף, ואי אפשר לדג לחיות, כי אם איזה שעות, כל זמן שלחלוחית המים ישנה עדיו על הגוף, אבל כשמתבישת תכף מת כי נפסק לגמרי החיות.

כן עצם קדשת ה' החופפת על עמו ישראל שעל ידה יזכו לעת"ל להיות קיימים לנצח, כמו שכתוב: ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום (דברים ד, ז), וכמשאחז"ל על הפסוק הזה, הוא רק ע"י אמצעות התורה. וכשבני אדם פורשים עצמן מן התורה, כל זמן שלחלוחית התורה ישנה עדיו עליהם, הם עוסקין עדיו קצת במצותיה, אשר הרגלו בה מכבר. אבל בהמשך הזמן, משמתחילה הלחלוחית להתביש, מתחילין להפסיק גם ממצוות, ומי יודע למה יבוא ע"ז. ובאמת מקרא מלא הוא בפרשת בחקותי: ואם-לא תשמעו לי (ויקרא יד), פרוש: [אם-בחקתי תלכו] להיות עמלים בתורה (רש"י שם) ולא תעשו את כל-המצוות האלה (משאל תלמדו לא תעשו) ואם-בחקתי תמאסו (מואס באחרים העושים), ואם את-משפטי תגעל נפשכם (שונא החקמים) לבלתי עשול (מונע אחרים מעשות) את-כל-מצותי (לך נאמר: את כל מצותי, ולא כל המצוות) להפרכם את-בריתי (פוסר בעקר), הרי שבע עברות. הראשונה, וכן עד השביעית, ואלו הן וכו'. כל זה רש"י, מתורת כהנים.

ובזה פרשתי מה שאנו אומרים בכל יום בפרשה שניה דקריאת שמע: והיה אם-שמע תשמעו אל-מצותי וגו': השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם וגו' (דברים יא, יג-טז): דלקאורה הלא הדרך הוא כשאדם מצוה לבנו שיתנהג בדרך הישר, מצוה לו לפי ענינו. אם הוא הולך בדרך תמים, מצוה שיוסיף אמן, ולא יסור מזו הדרך. ואם הוא הולך שובב בדרך לבו נרופה לנסע מאתו, הוא מצוה שעכ"פ לא יסור מדרך ה' לגמרי ח"ו, ואם יחליף הענינים, שיצוה לבנו ההולך בדרך הישר שלא יסור מדרך ה' להמיר דתו ח"ו, לא לכבוד יהיה לו וגם לבנו בצווי הנה. והכא, הלא ראש פרשת "והיה" מדברת באנשים יראי ה' ואוהבי שמו בכל לב ונפש, כמ"ד: לאהבה, ומה שיהי בזה הסמיכות: פן יפתה לבבכם וגו', ותו תבת: וסרתם. לכאורה יתר היא?

אבל האמת הוא כפשוטו, דמתחלה כתיב בפרשה: ולעבדו בכל-לבבכם, ואחז"ל: איזו היא עבודה שהיא בלב, הוי אומר: זו תפלה (תענית ב, א). ולזה אמה"כ: השמרו לכם פן יפתה לבבכם, הינו שהיצר יפתה לבבכם לאמר: למה לי תו ללמד תורה, מאחר שיש לי אהבת ה', וברור ה' אני מתפלל בכל יום. די בקך, ומה בקך אפילו אם אסור [אסרתה] מעתה לגמרי מן התורה, או שאסיר את בני מהתורה! הלא הוא מתפלל בכל יום? ולזה בא הכתוב והודיע לנו שסוף דבר יהיה ע"י הסרה מהתורה: ועבדתם אלהים אחרים, וכמש"כ בתחלה, שדבר זה דומה לדג שגלח מן המים, שתעקר עצם חיותו בזמן קצר. כן הוא איש ישראל הסר מן התורה לגמרי ומטה את עצמו מדרך המוסר לדרך אחר. לא רחוק הוא מעבודת אלהים אחרים. (וברור הוא, שכן נמצא בספרי עזר"פ, פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם, כיון שהאדם פורש מן התורה מיד נדבק בע"ז). ולזה אמה"כ אח"כ: ושמעתם את-דברי אלה על-לבבכם, היינו: שיכנסו דברי בעמק לבבכם מה שאמרתי לכם, שבסור האדם מן התורה, יבוא, ח"ו לבסוף לע"ז, לך: ולמדתם אתם את-בניכם וגו', ולא תספקו עצמכם במה שהבן מקיים מצות תפלה, וע"ז מסים הכתוב לבסוף: למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה וגו' כמאז"ל [בפרק חלק]: אין הגליות מתקנסין, אלא בזכות התורה. והנה כ"ז אפילו בדורות הראשונים וכ"ש בזמננו, שהרבה והרבה סרו מדרך ה' ע"י הפרישה

מן התורה, בודאי הוא עת לעשות לה' ולחזק את בנינו לתורה ולתעודה [חפץ חיים שמירת הלשון שער התורה פרק י]. [ובזה נבין בעית הזמן, איך לא הניפו חרב על התורה לפני 70 שנה, וכעת יניפו חרבם. אמנם סרו מן הדרך, אך היה בהם לחלוחית כזו שעל הדג סמוך לעליתו לחוף. טרם יבשו לגמרי].

נודה לקוננו, נצפה שיגאלנו עולמים, ישלח משיחו: יחס על-יד וגו' ונפשות אביונים יושיע [תהלים עב, ג], כ"ט בסיון תשפ"ד ~ג~

הנמשל הכואב, צורב, דואב: חיות אוירת נכאים ארצית. הפתיעום, חלקם שכורים בשקוציהם. רדומים, שאננים במשמרותיהם, הוזים באשלית: ואמרם בלבבך כחי ונעצם ידי עשה לי את-התיל הזה [דברים ח, יז]. נגד עם תת-אדם, עם דומה לחמור, אינו סופר חלליו, לא ימנה יתומיו, תאב ומצליח לקעקע גאותם. ישיבו סיסמה נבובה: יחד ננצח. [איפה יחד ואיפה ננצח] לבקש נתיב להסיח דעת ממחדלם בחלום בלהות: הורקת ברכת הישיבות, תורהמתוך, אמונה, מידות. אומה שחצנית [תרת: גאווה ותועבה]. הבזה ימחק מחדלם! עוד רבבת חיילים לכודים מול עזה תכפיל חלליהם! הצפת "ביבים" ודייני בורסקי. חכמים בעיניהם, יטילו קנס למוסס דף הצלה [הגמרא] בצורב כחוש, לייבש עורו, בתועבותם. מטוטלת קבועה: רמיסת תורה מול כשל הלחימה: וקעלה על-רוחכם ה' לא תהיה אשר אתם אמרים נהיה כגוים כמשפחות הארצות לשרת עץ ואבן: חי-אני וגו' אם-לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלוק עליכם [יחזקאל ב, לב-לג].

יסורי גר צדק, אברהם בן אברהם [עלה על המוקד בקול רעש גדול ביו"ט שני שבועות תק"ט], התגיר בן שר גדול מגזע פוטוצקא, ותפשוהו וחבשוהו ימים רבים בחשבם שיחזור לדתם. שחק ובזה להם, ובחר מות ארוך וערוך לפניו עם יסורים אכזרים משונים מאד, מחיי עולם עובר, קבל וסבל הכל מאהבה ומת על קידוש ה' [ר' יעקב מעמדין תקטז] שאלו הגר"א על יסוריו וענה שאינו חש יסורין כלל, כמ"ש על מוסר נפש עקה"ש. אם עשרה אנשים היו נוכחים לומר קדיש כאשר גר הצדק אברהם בן אברהם ז"ל הוצא להורג בשריפה, היה המשיח בא מיד [חפץ חיים] מקובל [בשם הגר"א] שאין להקפיד בהליכת ד' אמות טרם נט"י שחרית אחר מסירות נפש אברהם בן אברהם, נחלש הסט"א [רש"י איוערבאך, הליכות שלמה, תפלה, ג, הערה 49].

[ר' שמשון מאוסטרופולי, יליד ה'ש"ס [וואהלין פולין-ליטא]. אמו: בת ר' שמשון אחי מהר"ל מפראג. קרבן גזרות ת"ח ות"ט. עלה על המוקד בג' באב ת"ח בפולוניה. ידועה אגרתו, שזורה בגימטריות בענין מכות מצרים, שסגולת היגע להבינה להנצל כל אותה שנה מחטאים, יסורים ומיתה משונה].

אמרתי לכתוב לו הערה אשר דברנו היום ע"ד הממשלה הגדולה שנמסרה לידו של היצר השונא הגדול, כי בידו וברשותו להשתמש בכל האפשרות כראות נפשו להשיג מטרתו, כענין שנאמר: [ויאמר ה' אל-השטן] הנה כל-אשר-לו בידך רק אליו אל-תשלח ידך [ויצא השטן מעם פני ה'] [איוב א, יב]. נתעוררתי ממה שהביא בדרך עץ החיים [רמח"ל], שר' שמשון אוסטרופילא השביע הסט"א, למה מקטרג על עם ישראל. והשיבה לו: יתבטלו מכם ג' דברים אלו: שבת מילה ותורה ואחזור מקטרוגי [והשיבו: ימותו המונים כיוצא בו ואל יפליא אות אחת מן התורה]. והדבר מפליא להבין: הלא יסוד התה"ק הוא שנאמין שכלל ישראל אין תלוי בטבע העולם אלא אם יעשה המצות יצליחנו שכרו ואם יעבור עליהם יכריתנו ענשו, כדברי רמב"ן [בסוף פר' בא]. ובבטול שבת מילה ותורה, הלא יתגברו הצרות והיסורים! רואים מזה שנתנה בידו הממשלה כולה, מה שנוגע להטעות הבריות, עד שביכלתו לעשות שבהתגבר בטול תורה ומצוות רח"ל יפטר [המתבטל] מהיסורים. וכשמקימי התורה יסבלו, להפוך כל יסודות הבריה, והכל ע"י קטרוג כדי לנסות את הבריות. ויוצא מזה כי בידו להביא את האדם לידי מעשי צדיקים בכדי למלא עי"ז רצון היצר. לפעמים יביא את האדם לעצבות ודאגה על אי עליתו לגדלות, או להיפך: שידמה לו וכבר הגיע לגדלות, הכל כפי הבנתו במצבו וכוחותיו של כל אחד ואחד לפי ידיעתו בו. וזה הענין שאמר ה' לקין: למה תרה לך ולמה נפלו פניך [בראשית ד, ו]. לכאורה קשה: מה היתה טענת הקב"ה? הלא חרה לו על שלא קבל השי"ת מנחתו! ודאגתו היתה נכונה! אבל פרוש הדבר כנ"ל, כי הקב"ה מעורר אותו כי יתכן שהחרון והדאגה הזו היא מעשה היצר, כי בידו להטיב שאת, ואם לאו: לפתח חטאת רבץ [שם]. וזה הבאור שאז"ל: [דרש ר' עיזרא ואיתימא ריב"ל: 7 שמות יש לו ליצה"ר. הקב"ה קראו "רע", שנאמר: ויאמר ה' אל-לזל לא-אסף לקלל עוד את-האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעורו וגו' [בראשית ח, כא]; משה קראו "ערל", שנאמר: ומלתם את ערלת לבבכם ופרפכם לא תקשו עוד [דברים י, טז]; דוד קראו "טמא" שנאמר: לב שהור ברא-לי אלקים [ורחל ולון חש בקרבן] [תהלים נא, יב], מקל דאיכא טמא. שלמה קראו "שונא", שנאמר: אם-רעב שנאף האכלהו לחם [ואם-צמא השקהו מים: ג' גלים אתה חתה על-ראשו וה' ישלם-לך] [משלי כה, כא-כב]; אל תקרי ישלם-לך, אלא י"שלימו לך"; ישעיה קראו "מכשול", שנאמר: סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי [ישעיה נ, יד]. יחזקאל קראו "אבן", שנאמר: [ונתתי לכם לב חדש ורוח חדש אתם בקרבכם] והסרתיו את-לב האבן מבשרכם [ונתתי לכם לב בשר] [יחזקאל ח, ט]; ויאל קראו "צפוני", שנאמר: ואת-הצפוני ארתיק מעליכם [והדחתיו אל-ארץ צנה ושממה את-פניו אליהם הקדמתי וספן אליהם האחרון ועלה באשו ותעל צחנתו כי הגדיל לעשות] [ויאל ב, כ]. ת"ר: ואת-הצפוני ארתיק מעליכם, זה יצה"ר, שצפון ועומד בלבו של אדם [סוכה נב, א], כי ממשלתו נמשכת בכל האופנים והדרכים של האדם, כי שבעת השמות [הנ"ל] כוללים כל הדרכים והאופנים ומצבי האדם וכוחותיו, ואין שום עצה ומנוס להכירו כדי שיהיה ביכלתו להתגבר עליו [יצה"ר], עד שיזכה למשול עליו, כענין: [הלא אם-תטיב שאת ואם לא תטיב חטאת רבץ ואליך תשוקתו] ואתה תמשל-בו [בראשית ד, ז]. וזה הענין של נקיי הדעת שבירושלים שחששו לישב בסעודה עד שידעו עם מי הם יושבים [סנהדרין גג, א], שלא יאבד מצבם ושלמותם [כשישבו בחברת פחותים] ולא לתת ליצר שום מקום וממשלה. ידידו הדוש"ט כל הימים, ומברך אותו שימצא לו ית' איזה מקום מנוחה כדי למלאות מטרתו ורצונו, יחזקאל לוינשטיין [אור יחזקאל מכתבים, סד].

~*~*~*~*